

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 8 Sayı: 37 Volume: 8 Issue: 37

Nisan 2015 April 2015

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

YAKIN İLİŞKİLERDE MİNNETTARLIĞI İFADE ETME ÖLÇEĞİ (YİMİEÖ) TÜRKÇE FORMU: GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI

TURKISH VERSION OF EXPRESSION OF GRATITUDE IN RELATIONSHIPS MEASURE (EGRM): THE STUDY OF VALIDITY AND RELIABILITY

Ahmet AKIN*

Abdullah YALNIZ**

Öz

Bu araştırmanın amacı Yakın İlişkilerde Minnettarlığı İfade Etme Ölçeğini (YİMİEÖ; Lambert, Clark, Durtschi, Fincham & Graham, 2010) Türkçeye uyarlamaktır. Araştırma Sakarya Üniversitesinde öğrenim gören 304 yakın ilişkisi olan öğrenci (165 kız ve 139 erkek) üzerinde yürütülmüştür. Doğrulayıcı faktör analizinde tek boyutlu modelin iyi uyum verdiği görülmüştür ($\chi^2= 0.00$, $sd= 0$, $RMSEA= 0.000$, $NFI= 1.00$, $CFI= 1.00$, $IFI= 1.00$, $RFI= 1.00$, $GFI= 1.00$). Ölçeğin madde toplam korelasyon katsayıları ise .51 ile .70 arasında değişmektedir. Ölçeğin iç tutarlık katsayısı .78 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuçlar YİMİEÖ'nün Türkçe formunun geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Yakın İlişkilerde Minnettarlığı İfade Etme, Geçerlik, Güvenirlik.

Abstract

The aim of this research is to examine the validity and reliability of the Turkish version of the Expression of Gratitude in Relationships Measure (EGRM; Lambert, Clark, Durtschi, Fincham & Graham, 2010). Participants were 304 undergraduate students (165 were female and 139 were male) from Sakarya University. Results of confirmatory factor analysis demonstrated that this scale yielded one factor, as original form and that the model was well fit ($\chi^2= 0.00$, $df= 0$, $RMSEA= 0.000$, $NFI= 1.00$, $CFI= 1.00$, $IFI= 1.00$, $RFI= 1.00$, $GFI= 1.00$). Corrected item-total correlations ranged .51 to .70. The internal consistency coefficient of the scale was .78. Thus Expression of Gratitude in Relationships Measure can be used as a valid and reliable instrument in education.

Keywords: Expression of Gratitude in Relationships, Validity, Reliability.

1. GİRİŞ

Minnettarlık, pozitif psikoloji alanıyla ilgili yapılan son dönem çalışmalarında kişiliğin güçlü yanlarından biri olarak üzerinde durulan ve minnet etme kavramından farklı olarak değerlendirilen bir olgudur (Oğuz Duran & Tan, 2013: 155). Minnet etme; eziklik hissetme durumunu ve istemeden harekete geçmeyi ifade ederken, minnettarlık ise birçok yönden ilişkileri değiştirebilir ve geliştirebilir (Algoe, Haidt&Gable, 2008: 425); buna bağlı olarak gönüllülüğü ve hoşnut olma durumundan kaynaklanan teşekkür etme davranışını içerir. Bu açıdan minnettarlıkta, karşımızdaki bireyi/durumu onaylama ve takdir etme vardır. Takdir etmeyle minnettarlığın eşanlamlı olduğu, bu yüzden bu iki kavramın birlikte ele alınabileceği ifade edilmektedir (Emmons&McCullough, 2003).

Cui'ye (2012: 753) göre teşekkürü ve minnettarlığı ifade etmek gibi basit bir eylem, sınırsız bir potansiyele sahiptir. Sizin için bir şeyler yapmak isteyen insanlara minnettarlığınızı ifade etmeniz, onları mutlu edecektir. Özünde, minnettarlığı ifade etmek "iyilik yap, iyilik bul" etkisi üretmektir (Raggio&Folse, 2011: 170). Bu nedenle minnettarlık ve şükranla dolu olmak; ruh sağlığı, fiziksel sağlık ve sosyal iyi olmayı da kapsayan birçok alanda olumlu etkiye sahiptir (Lambert, Fincham, Graham&Beach, 2009).

*

**

Minnettarlık; bireyde, kendisi için anlamlı ve önemli olan bir şeyin kıymetine ilişkin farkındalık oluşmasından kaynaklanan bir duygu veya durum olarak ifade edilmektedir. Minnettarlık, yaygın olarak, yapılan iyilik karşılığında bireyin hissettiği duygular biçiminde tanımlanmaktadır (Lambert & Fincham, 2011: 52). Minnettarlığı ifade etmek, hem ifade eden bireyi hem de ifade edilen bireyi mutlu edecek bir deneyimdir (Cui, 2012). Minnettarlığın bireyler ve toplum üzerinde olumlu etkiye sahip olma potansiyeli fazladır ve araştırmacılar son dönemlerde bu etkileri keşfetmeye başlamışlardır. Psikolojik iyilik açısından minnettarlığın önemli olduğuna dair ciddi kanıtlar bulunmaktadır (Lambert, Graham&Fincham, 2009: 1193).

Minnettarlığın kavramsallaştırılması, kişilerarası değerlendirmelerde olumlu bir duygu olarak önemli bir etki oluşturmaktadır (Algoe ve diğerleri, 2008: 425). Çünkü minnettarlığın işleyişinde; muhatabından fayda gören birey, o kişi tarafından içsel anlamda bir değerle karşılaşır ve bu değer adı "iyilik", fayda gördüğü kişiye "iyiliksever" olarak adlandırılmaktadır. İyilik gören kişi, hem iyiliği hem de iyiliğin geldiği kaynağı (iyilikseveri) fark etmektedir. Minnettarlığı oluşturan bilişsel düzeneğin temelinde bu anlayış ve farkındalık vardır (Roberts, 2004). Bu farkındalık var olan bir ilişkiyi kuvvetlendirebileceği gibi, daha önceden yakın ilişkide olmayan iyilik yapan ve iyilik yapılan iki birey arasında bir ilişki inşa edebilir (Algoe, Haidt&Gable, 2008: 429).

Yakın ilişkilerde minnettarlığı inceleyen çalışmalar ise son derece sınırlıdır. Minnettarlığın başarılı yürüyen ilişkilerde önemli bir unsur olduğunu gösteren çok az sayıda araştırma vardır (Lambert & Fincham, 2011: 52). Konuyla ilgili yapılan bir çalışmada, katılımcılar iki gruba ayrılmıştır. 1. gruptakiler 3 hafta boyunca partnerlerine minnettar oldukları ifade etmişler ve 2. gruptakiler etmemişlerdir. Belirlenen süre sonunda 1. gruptaki katılımcıların, diğer gruptakilere oranla ilişkileri daha fazla güçlenmiştir (Lambert, Clark,Durtschi, Fincham&Graham, 2010). Yurtdışında yapılan başka bir çalışmada, yeni evli eşlerin memnuniyet düzeyleri belirlenmiş ve takdir etme ile minnettarlık davranışlarının yakın ilişki içindeki eşlerin birbirlerinden hoşnut olma düzeylerini artıran unsurlardan biri olduğu saptanmıştır (Schramm ve diğerleri, 2005).

Bir diğer çalışmada minnettarlığın, bireylerin bağlılık duygusunu artırdığı, ilişkileri sağlamlaştırdığı ve insanların birbirine karşı empatik olmasına katkı sağladığı bulgusuna ulaşılmıştır. Ayrıca bireyin ilişkilerde minnettarlığını ifade etmesi psikolojik iyi olma, nitelikli bir yaşam sürdürme ve ilişkileri zenginleştirme açısından da önemli bir unsur olarak belirlenmiştir. Minnettarlığını ifade eden bireylerin, bencil ve uyumsuz olmadığı; diğer bireylere göre daha empatik ve uyumlu olma eğilimine sahip oldukları saptanmıştır (Watkins, 2004).

Bu çalışmanın amacı Lambert ve diğerleri (2010) tarafından geliştirilen YİMİEÖ'nün Türk üniversite öğrencilerinden oluşan bir örnekleme geçerlik ve güvenilirliğini incelemektir. Ülkemizde yakın ilişkilerde minnettarlığı ifade etmekle ilgili yapılan çalışmaların sayısı sınırlıdır. Yakın ilişkilerde minnettarlığı ifade etmekle ilgili bir çalışmaya ise ulaşılamamıştır ve bu durum, bu çalışmanın yürütülmesi için motivasyon kaynağı olmuştur. Bu çalışmanın üniversite öğrencilerinin ve yetişkinlerin yakın ilişkilerde memnuniyeti ifade etme düzeyini belirlemeye ilişkin araştırmalar açısından önemli bir boşluğu dolduracağı ve ileride yapılacak çalışmalara öncülük edeceği düşünülmektedir.

2. YÖNTEM

2.1 Araştırma Grubu

Ölçeğin Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirlik analizleri, Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören, 165'i kız ve 139'u erkek toplam 304 üniversite öğrencisinden edilen veriler üzerinde yürütülmüştür.

2.2. Ölçme Araçları

2.2.1 Yakın İlişkilerde Minnettarlığı İfade Etme Ölçeği: Lambert ve diğerleri (2010) tarafından geliştirilen ve tek boyutlu olan bu ölçek, 3 maddeye ve 5'li Likert tipi bir derecelendirmeye (1 asla- 5 her zaman) sahiptir. Ölçeğin orijinalinde iç tutarlık güvenilirlik katsayısı .94 olarak bulunmuştur. Uyum geçerliği çalışmasında yakın ilişkilerde minnettarlığı ifade etme ile ilişki doyumu arasında pozitif ilişki bulunmuştur. Geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarından elde edilen sonuçlar Yakın İlişkilerde Minnettarlığı İfade Etme Ölçeğinin geçerlik ve güvenilirliğinin sağlandığını göstermiştir.

2.3 İşlem

İlk olarak, ölçeği uyarlamak için elektronik posta aracılığıyla izin alınmıştır. Öncelikle ölçek 5 öğretim üyesi tarafından önce Türkçeye çevrilmiş, daha sonra tekrar İngilizceye çevrilerek, çeviri ile orijinal

form arasındaki tutarlılık incelenmiş ve denemelik Türkçe form elde edilmiştir. Daha sonra ölçeğin denemelik Türkçe formu, 2 öğretim üyesi tarafından incelenmiştir. Birden fazla anlam içeren veya açık olmayan ifadeler tespit edilmiştir.

Son aşamada ise Türkçe form eğitim bilimleri anabilim dalında görev yapan 3 öğretim üyesi tarafından tartışılarak düzeltmeler yapılmış ve ölçeğe son şekli verilmiştir. Yakın İlişkilerde Minnettarlığı İfade Etme Ölçeği'nin yapı geçerliğinin incelenmesi amacıyla doğrulayıcı faktör analizi (DFA) uygulanmıştır. Yakın İlişkilerde Minnettarlığı İfade Etme Ölçeği'nin güvenilirliği Cronbach Alpha iç tutarlık yöntemiyle, madde analizi ise düzeltilmiş madde-toplam korelasyonuyla incelenmiştir. Geçerlik ve güvenilirlik analizleri için SPSS 20.0 ve LISREL8.54 (Joreskog&Sorbom, 1996) programları kullanılmıştır.

3. BULGULAR

3.1 Madde Analizi

Ölçeklerin madde toplam katsayıları, ölçek maddelerinin güvenilirlik ve geçerliği hakkında spesifik veri sunan değerlerdir. Madde analizleri, herhangi bir ölçme aracının bütününde ya da alt ölçeklerinde yer alan maddelerin bütünde ya da alt ölçeklerde anlamlı olarak yer alıp almadıklarını saptamak amacıyla yapılmaktadır. Madde toplam katsayılarının sağlıklı gösterge olarak kabul edilebilmesi için .25'in altına düşmemesi ve istatistiksel açıdan anlamlı olması beklenmektedir (Tezbaşaran, 1996; Tekindal, 1997). Ölçeklerin orijinal formunda madde analizleri, içerik geçerliği analizleri kapsamında yer aldığı için bu çalışmada da geçerlik analizleri arasında yer almıştır.

Yakın İlişkilerde Minnettarlığı İfade Etme Ölçeğinin maddelerinin ayırt etme gücünü belirlemek amacıyla madde analizi yapılmıştır ve madde toplam analizleri Sakarya Üniversitesi öğrencilerinin doldurduğu 304 form üzerinden yürütülmüştür. Pallant'ın (2001) belirttiğine göre, madde toplam korelasyonlarının 0.30 ve üzerinde olmasına bakılarak o faktörün kendi içinde güvenilir olduğuna karar verilebilir. Ayrıca Büyüköztürk (2009) madde-toplam korelasyonunun .30 ve daha yüksek olmasının maddelerin ayırt edicilik gücünün yüksek olduğunu gösterdiğini belirtmektedir. Bu bağlamda yapılan madde analizi sonucunda YİMİEÖ'nün madde toplam test korelasyonlarının .51 ile .70 arasında değiştiği, toplam puanlara göre belirlenmiştir. Bu sonuçlar, ölçeğin orijinal formunun geliştirilme aşamasındaki sonuçlarla benzerlik göstermektedir. Ölçeğin iç tutarlılık güvenilirlik katsayısı .78 olarak bulunmuştur ve ölçeğin orijinalindeki iç tutarlılık güvenilirlik katsayısıyla benzerlik göstermektedir. Her bir madde ve elde edilen istatistiksel sonuçlar Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1: YİMİEÖ Düzeltilmiş Madde Toplam Korelasyon Katsayısı

Madde No	r _{jx}
1	,515
2	,701
3	,691

3.2 Güvenirlilik

Güvenirlilik, ölçme aracının ölçtüğü özellikleri, hangi seviyede bir kararlılıkla ölçmekte olduğunu ortaya koyan bir istatistiksel işlemidir. Diğer bir ifadeyle, bir ölçme aracındaki bütün soruların birbiriyle olan tutarlığını, ele alınan oluşumu ölçmedeki türdeşliğini ortaya koyan bir unsurdur. Bunların yanı sıra ölçme sonuçlarının rastgele hatalardan arınlık derecesi olarak da ifade edilmektedir (Tavşancıl, 2002). Bu bağlamda güvenirlilik, aslında geçerliği tamamlayan bir parçadır. Bir ölçeğin, ölçülmek istenen özellikleri en doğru şekilde ölçebilmesi için, birincil olarak ölçme işlemi tutarlı olarak yapabilecek bir yeterliğe sahip olması gerekir.

Güvenirliğin belirlenmesi için tercih edilen yöntemlerden birisi de iç tutarlılıktır. Likert tipi ölçeklerde, ölçeğin bütünü için ve alt boyutları için Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı hesaplanır. Cronbach alfa katsayısının yüksek oluşu, ölçek maddelerinin birbiriyle tutarlı olduğunu gösterir ve aynı zamanda ölçülen değişken her ne ise tüm maddelerin aynı değişkeni ölçtüğünü ortaya koyar (Karasar, 1994).

Yakın İlişkilerde Minnettarlığı İfade Etme Ölçeğinin (YİMİEÖ) Cronbach Alfa iç tutarlılık güvenilirlik katsayısı .78 olarak bulunmuştur ve ölçeğin orijinalindeki iç tutarlılık güvenilirlik katsayısıyla benzerlik göstermektedir. Bu bağlamda ölçeğin kabul edilebilir güvenilirlik katsayısına sahip olduğu görülmektedir (Tezbaşaran, 1996; Kline, 1999).

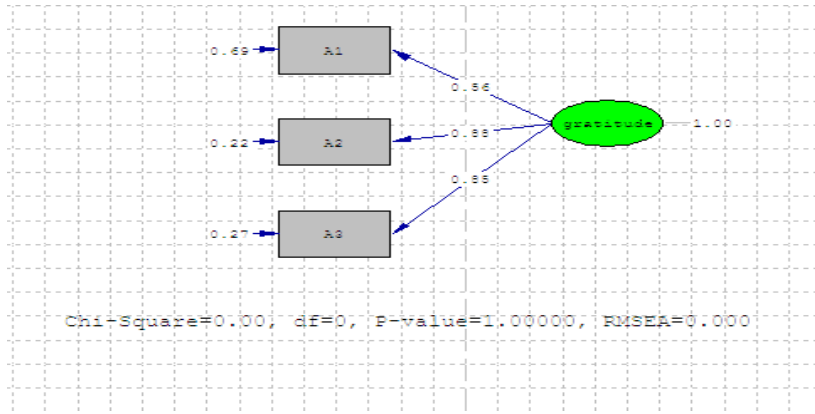
3.3 Yapı Geçerliği

Yakın İlişkilerde Minnettarlığı İfade Etme Ölçeği'nin yapı geçerliğini incelemek amacıyla doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapılmıştır. Faktör analizi, veriler arasındaki ilişkilere dayanarak, verilerin

daha anlamlı ve özet bir biçimde sunulmasını sağlayan çok değişkenli bir istatistiksel çözümleme türüdür. Asıl amaç, değişkenler arasındaki karşılıklı bağımlılığın kökenini araştırmaktır (Baloğlu ve Karadağ, 2008). Doğrulayıcı faktör analizi (DFA) ise, önceden oluşturulmuş bir yapının doğrulanıp doğrulanmayacağını sınamaya yönelik bir istatistiksel analiz olarak ifade edilebilir. DFA modelleri genelde çeşitli gizil yapılar arasındaki ilişki örüntülerini ortaya çıkarmak amacıyla kullanılır (Bayram, 2010).

YİMİEÖ'nün yapı geçerliği için ölçeğin orijinal formunda bulunan faktörlerin doğrulanması amacıyla DFA uygulanmıştır. Ölçeğin yapı geçerliği için uygulanan doğrulayıcı faktör analizinde 3 maddeden oluşan, tek boyutlu ve faktör yükleri .51 ile .70 arasında sıralanan YİMİEÖ'nün iyi uyum verdiği görülmüştür ($\chi^2= 0.00$, $sd= 0$, $RMSEA= 0.000$, $NFI= 1.00$, $CFI= 1.00$, $IFI= 1.00$, $RFI= 1.00$, $GFI= 1.00$). Doğrulayıcı faktör analizinde elde edilen değerler dikkate alındığında, Yakın İlişkilerde Minnettarlığı İfade Etme Ölçeğinin orijinal faktör yapısını kısmen sağladığı görülmüştür ve doğrulayıcı faktör analizine ait faktör yükleri Şekil 1'de sunulmuştur:

Şekil 1:Yakın İlişkilerde Minnettarlığı İfade Etme Ölçeği'ne İlişkin Path Diyagramı ve Faktör Yükleri

4. YORUM/TARTIŞMA

Bu çalışmada, Lambert ve diğerleri (2010) tarafından geliştirilen YİMİEÖ'nün Türkçeye uyarlanması ve Türkçe formun geçerlik ve güvenilirliğinin incelenmesi amaçlanmıştır. Yakın ilişkilerde minnettarlığı ifade etme ile ilgili alanyazın dikkatle incelendiğinde, yurt içinde bireylerin minnettarlığı ifade etme düzeylerini belirlemek amacıyla geliştirilmiş ya da uyarlanmış bir ölçeğe rastlanamamıştır. Bu nedenle yurtdışında geliştirilen bir ölçeğin uyarlanması çalışması yapılmıştır. Bu amaçla seçilen Yakın İlişkilerde Minnettarlığı İfade Etme Ölçeği, yetişkin bireylerin minnettarlığı ifade etme düzeylerini belirlemede kullanılmaktadır ve özellikle kuramsal bir altyapı ile geliştirilmiş olması ile psikometrik açıdan geçerli ve güvenilir kanıtlar sunması bakımından minnettarlığın ifade edilmesini sınamak amacıyla kullanılan en yaygın ölçme araçlarından birisidir. Farklı dillerde de geçerliği ve güvenilirliği kanıtlanmış bu ölçme aracının Türkçe uyarlama çalışmasının, bireylerdeki yakın ilişkilerde minnettarlığı ifade etme düzeyini ölçmeye yönelik alan yazının gelişmesine önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarının yürütüldüğü gruplar sayı bakımından istatistiksel analizlerin gerektirdiği yeterliliktedir (Tabachnick&Fidell, 2007). YİMİEÖ'nün yapı geçerliği DFA ile incelenmiştir. DFA için uyum indeksi sınırları göz önüne alındığında, modelin iyi uyum verdiği ve ölçeğin orijinal faktör yapısının Türkçe formun faktör yapısıyla uyduğu görülmektedir.

YİMİEÖ'nün güvenilirlik analizinde toplam madde korelasyon katsayılarının .51 ile .70 arasında değiştiği görülmüştür ve bütün maddelerin toplam madde korelasyon katsayıları .30'un üzerindedir. Yakın İlişkilerde Minnettarlığı İfade Etme Ölçeği Türkçeye ilk kez uyarlanması yapılan bir ölçektir ve ilgili alan yazına destek sağlamak amacıyla uyarlama çalışması yapılan YİMİEÖ'nün başlangıç niteliğinde bir çalışma olduğu düşünülmektedir. YİMİEÖ'nün güvenilirlik katsayılarının yüksek bulunması, güvenilirliğin yeterli düzeyde olduğunu göstermektedir. Araştırmalarda kullanılabilecek ölçme araçları için öngörülen güvenilirlik düzeyinin .70 olduğu (Tezbaşaran, 1996) dikkate alınırsa, YİMİEÖ'nün güvenilirliğini belirlemeye yönelik olarak elde edilen bulgular ölçeğin yeterli düzeyde güvenilir olduğunu ortaya koymuştur. Madde analizi sonucunda ölçeğin madde-toplam korelasyon katsayılarının .30 ölçütünü karşıladığı görülmüştür. Madde-toplam korelasyon katsayılarının yorumlanmasında .30 ve daha yüksek olan maddelerin, bireyleri ölçülen özellik bakımından iyi derecede ayırt ettiği göz önüne alındığında (Büyüköztürk, 2004), madde toplam korelasyon katsayılarının yüksek düzeyde olduğu görülmektedir.

Ölçeğin yapı geçerliğini incelemek amacıyla uygulanan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda tek boyutlu yakın ilişkilerde minnettarlığı ifade etme modelinin uyum indekslerine bakıldığında iyi uyum verdiği görülmektedir. Doğrulayıcı faktör analizi ile model-veri uyumuna ilişkin hesaplanan istatistiklerden en sık kullanılanları Ki-kare (χ^2), χ^2 /sd, RMSEA, RMR, GFI ve AGFI'dir. Hesaplanan χ^2 /df oranının 5'ten küçük olması, GFI ve AGFI değerlerinin .90'dan yüksek olması model-veri uyumunu göstermektedir (Marsh&Hocevar, 1988). Bununla birlikte, GFI'nin .85'ten, AGFI'nin .80'den büyük çıkması, RMSEA değerlerinin .10'dan düşük çıkması, model veri uyumu için kabul edilebilir alt sınırlar olarak görülmektedir (Marsh, Balla, & McDonald, 1988). YİMİEÖ'nün geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarından elde edilen tüm bulgular, bu ölçeğin bireyler açısından yakın ilişkilerde memnuniyet düzeyini belirlemek amacıyla yeterli düzeyde geçerlik ve güvenilirliğe sahip olduğunu ortaya koymuştur.

5. ÖNERİLER

YİMİEÖ'nün geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarından elde edilen bulgular çerçevesinde bazı önerilerde bulunulabilir. Ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarının yürütüldüğü araştırma grubu üniversite öğrencilerinden oluşmaktadır. Dolayısıyla ölçeğin farklı örneklemeler üzerinde geçerlik güvenilirlik çalışmalarının yapılması yerinde olacaktır. Ölçeğin dilsel eşdeğerliğinin incelenmesine de ihtiyaç duyulmaktadır. İleride yapılacak çalışmalarda, test tekrar test yöntemiyle ölçeğin güvenilirliğinin belirlenmesi önerilebilir. Bunun yanı sıra ölçeğin uyum geçerliğini belirlemek amacıyla yakın ilişkilerde minnettarlığı ifade etme ile diğer ilişkili kavramlar arasındaki bağlantılar; geçerliği ve güvenilirliği kanıtlanmış başka ölçekler aracılığıyla incelenebilir.

Yakın ilişkilerde Minnettarlığı İfade Etme ölçeğinin Türkçeye uyarlanmış versiyonunun henüz gelişim aşamasında olduğu ve çok sayıda uygulama yapılarak işlevselliğinin denenmesi gerektiği söylenebilir. İlerleyen dönemlerde yapılacak kültüre uyarlama çalışmaları kapsamında ölçek, farklı katılımcılardan veriler toplanıp test edilerek ölçüm gücü açısından geliştirebilir. Benzer biçimde ölçeğe alanyazın ve uzman desteği sağlanarak, ölçek biçimsel ve içerik olarak geliştirilebilir.

Ayrıca bu araştırmadan elde edilen bulguların Sakarya'da oluşturulan çalışma grubundan elde edilmiş olan verilerle sınırlı olması nedeniyle, ilişkilerde minnettarlığı ifade etme ölçeğinin tüm Türkiye'de standart normlarının belirlenebilmesi amacıyla güvenilirlik ve geçerlik çalışmasının yapılması önerilebilir.

KAYNAKÇA

- ALGOE, Sara B., Haidt, Jonathan, & Gable, Shelly L. (2008). "Beyond Reciprocity: Gratitude and Relationships in Everyday Life", *Emotion*, 8, 425-429.
- BAYRAM, Nuran (2010). *Yapısal Eşitlik Modellemesine Giriş: Amos Uygulamaları*. Bursa: Ezgi Kitabevi.
- BALOĞLU, Nuri ve Karadağ, Engin (2008). "Öğretmen Yetkinliğinin Tarihsel Gelişimi ve Ohio Öğretmen Yetkinlik Ölçeği: Türk Kültürüne Uyarlama, Dil Geçerliği ve Faktör Yapısının İncelenmesi", *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 56, 571-606.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Şener (2004). *Veri Analizi El Kitabı*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Şener (2009). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- CUİ, Xuebo (2012). "A Cross-Linguistic Study on Expressions of Gratitude By Native and Non-Native English Speakers," *Journal Of Language Teaching And Research*, 3(4), 753-760.
- EMMONS, A. Robert, & McCullough, E. Michael (2003). "Counting Blessings versus Burdens: An Experimental Investigation of Gratitude and Subjective Wellbeing In Daily Life." *Journal of Personality and Social Psychology*, S. 84, s.377-389.
- HU, L. T., & Bentler, P. M. (1999). Cut off criteria for fit indexes in covariance structural analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling*, 6, 1-55.
- JORESKOG, Karl Gustav, & Sorbom, Dag (1996). *LISREL 8 Reference Guide*. Lincolnwood IL: Scientific Software International.
- KARASAR, Niyazi (1994). *Bilimsel araştırma yöntemi (5. Basım)*. Ankara: 3A Araştırma Eğitim Danışmanlık.
- KLİNE, Paul (1999). *The Handbook of Psychological Testing (2. basım)*. London: Routledge
- LAMBERT, M. Nathaniel, Graham, M. Steven, & Fincham, D. Frank (2009). "A Prototype Analysis of Gratitude: Varieties of Gratitude Experiences", *Personality and Social Psychology Bulletin*, 35, 1193-1207.
- LAMBERT, M. Nathaniel, Fincham, D. Frank, Graham, Steven M., & Beach, Steven R. H (2009). "Can Prayer Increase Gratitude?", *Psychology of Religion and Spirituality*, 1(3), 139-149.
- LAMBERT, N. M., Clark, Margaret S., Durtschi, Jared, Fincham, Frank D., & Graham, Steven M (2010). "Benefits of Expressing Gratitude: Expressing Gratitude to A Partner Changes The Expresser's View of The Relationship", *Psychological Science*, 21, 574-580.
- LAMBERT, M. Nathaniel., & Fincham, D. Frank (2011). "Expressing Gratitude to A Partner Leads to More Relationship Maintenance Behavior", *American Psychological Association*, 11(1), 52-60.
- MARSH, Herbert W., Balla, John R., & McDonald, Roderick P (1988). "Goodness-of-Fit Indexes In Confirmatory Factor Analysis: The Effect of Sample Size", *Psychological Bulletin*, 103, 391-410.
- MARSH, Herbert W., & Hocevar, Dennis (1988). "A new more powerful approach to multivariate-multimethod analyses: Application of second-order confirmatory factor analysis", *Journal of Applied Psychology*, 73, 107-117.
- OĞUZ DURAN, Nagihan & Tan, Şeref (2013). "Minnettarlık ve Yaşam Amaçları Yazma Çalışmalarının Öznel İyi Oluşa Etkisi", *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5(40), 154-166.

- PALLANT, Julie (2001). *SPSS Survival Manual*. Maiden head PA: Open University Press.
- RAGGIO, D. Randle, & Folse, Judith Anne Garretson (2011). "Expressions of Gratitude In Disaster Management: An Economic, Social Marketing, and Public Policy Perspective on Post-Katrina Campaigns", *Journal of Public Policy & Marketing*, 30(2), 168-174.
- ROBERTS, C. Roberts (2004). The Blessings of Gratitude. In R. A. Emmons & M. E. McCullough (Eds), *The Psychology of Gratitude*. New York: Oxford University Press, 58-78.
- SCHRAMM, David G., Marshall, James P., Harris, V. William, & Lee, Thomas R (2005). "After "I Do": The Newly wed Transition." *Marriage & Family Review*, 38, 45-67.
- TABACHNICK, G. Barbara, & Fidell, S. Linda (2007). *Using Multivariate Statistics*. Boston: Allyn and Bacon.
- TAVŞANCIL, Ezel (2002). *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- TEKİNDAL, Satılmış (1997). *Ölçme Değerlendirmeye İlişkin Tutum Aracı Geliştirme*. Amasya: Cem Ofset.
- TEZBAŞARAN. A. Ata (1996). *Likert Tipi Ölçek Geliştirme Kılavuzu*. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- WATKINS, Philip Charles (2004). Gratitude and Subjective Well-Being .In R. A. Emmons & M. E. McCullough (Eds.), *The Psychology of Gratitude*, New York:Oxford University Press, s. 167 192.